

Зміст

Покійниця Брюгге -----	7
Карильйоніст -----	79
Частина перша	
МРІЯ -----	81
Частина друга	
КОХАННЯ -----	184
Частина третя	
ДІЯ -----	247
Любов речей	
<i>(Зауваги до Перекладу від Наталії Ференс)</i> --	308

Макійниця Брюгге

ПЕРЕДСЛОВО

У цьому пристрасному нарисі я прагнув першочергово змалювати місто — місто як головну героїню, пов'язану з душевними станами, героїню, яка радить, відвертає, визначає вчинки.

І справді, ця героїня на ім'я Брюгге, яку я мав присм-ність обрати для своєї справи, здається майже людиною. Вона владарює над тими, хто перебуває в її лоні. Своїми площами і дзвонами вона їх формує.

Тож ось, що я хотів би запропонувати: місто скеровує дію; міські пейзажі — не просто тло чи тема для опису, вибрана децю навмання, а мають прямий зв'язок із подіями книги.

І саме тому, що красвиди Брюгге взаємодіють із перипетіями повісті, так важливо показати тут, на її сторінках, ці набережні, безлюдні вулиці, старовинні будинки, канали, безінаж, церкви й церковні коштовності, дзвіницю — щоб і мої читачі могли перейняти чар та владу міста, спізнати близькість його вод і відчутти тіні високих веж, що простягнулися крізь текст.

I

День згасав, занурюючи в морок коридори великого мовчазного будинку, затуляючи вікна траурними ширмами.

Гюґ Віан за своїм звичаєм збирався на щоденну надвечірню прогулянку. Вільний і самотній, цілий день він просиджував у своїй просторій кімнаті на другому поверсі, вікна якої виходили на набережну Розенгудкай, над якою стояв, віддзеркалюючись у воді, його кам'яниця.

Він трохи читав – журнали, старі книжки; багато курив; мріяв перед відчиненим назустріч сірій погоді вікном, гублячись у спогадах.

Вже п'ять років він провадив таке життя, замешкавши у Брюгге на наступний по смерті дружини день. Вже п'ять років! Гюґ все повторював до себе:

– Вдівець! Вдівець! Я – вдівець!

Непоправне коротке слово – куце, глухе. Неладна назва для непарної істоти.

Розлука була нестерпна для Гюґа: він спізнав кохання у розкошах і дозвіллі, у подорожах, у нових краях, що раз у раз відновлювали ідилію. І не лише мирну приємність

зразкового подружнього життя, а й незмінну пристрасть, неугамовну лихоманку, неситі цілунки, злагоду душ водночас і окремих, і поєднаних, ніби два паралельні береги каналу, чий відображення зустрічаються у воді.

Десять років цього щастя, яке він ледь скуштував, так швидко промайнули!

А тоді молода дружина померла, не дожила до тридцятьох років, злігши всього на кілька тижнів і стрімко згаснувши на смертному одрі. Й на ньому назавжди лишилася в пам'яті Гюга, змарніла і зблідла, мов остиглий попіл — а він же обожнював її красу, квітуче обличчя, розширені чорні зіниці в перламутрі очей, їхній контраст з бурштиново-жовтим волоссям, яке розпущеним ховало їй всю спину, довге і в'юнке. Такі коси, що спадають м'якими хвилями, мають мадонни з картин старих фламандських майстрів.

Схилившись над лежачим трупом, Гюг зрізав це пасмо, що останні дні хвороби було заплетено в косу. Чи це не милосердя смерті? Вона руйнує все, та волосся лишає неушкодженим. Очі, губи — все збігає, тане. Волосся ж навіть не втрачає кольору. Лиш в нім ми зберігаємось! І ось — за п'ять років, що минули, пошкодоване смертю пасмо нітрохи не побіліло попри всю сіль пролитих сліз.

У цей день удівець ще болісніше переживав своє минуле через оту сіру листопадову погоду, коли дзвони, можна сказати, сіють у повітря порох звуків, мертвий попіл літ.

Та Гюг зважився вийти, і не для того, щоб надворі знайти якусь примусову розраду чи ліки від свого горя. Цього він не бажав і пробувати. Проте любив брести крізь надвечір'я й вишукувати подібизни своєї скорботи серед самотніх каналів і церковних кварталів.

Спустившись на перший поверх кам'яниці, він помітив, що двері у велику білу анфіладу прочинені; зазвичай вони стояли замкнені.

У тиші Гюґ загукав до старої служниці:

— Барбаро!.. Барбаро!..

Жінка негайно з'явилася у прорізі перших дверей і здогадалася, нащо господар її кликав:

— Пане, — сказала вона, — я мусила сьогодні прибрати в салонах, бо завтра свято.

— Яке ще свято? — роздратовано спитав Гюґ.

— Хіба пан не знає? Та ж Введення Пресвятої Діви. Я маю піти до служби й до Бегінажу¹ на благословення. Цей день мов неділя. А раз завтра я працювати не можу, то я прибрала салони сьогодні.

Гюґ Віан не став приховувати невдоволення. Барбара чудово знала, що він волів би долучитись до цієї праці. Надто багато скарбів він мав у цих кімнатах, надто багато спогадів про Неї і про минулі дні, щоб дозволити служниці розгулювати там без нагляду. Гюґ бажав стежити за кожним її кроком і жестом, наглядати, чи вона обережна, пильнувати, чи виявляє вона повагу. Він волів власними руками переставляти — якщо вже треба потурбувати їх, щоб прибрати пил — дорогоцінні дрібнички, речі небіжчиці, її подушку, ширму, яку вона сама зробила. Здавалося, ці непотривожені й такі самі, як тоді, меблі — дивани, кушетки, крісла, на яких вона сиділа, — зберегли дотики її пальців і форми її тіла. Складки штор вічно лишалися такими, якими вона опорядила їх. А щодо люстр, то видавалося, що протирати прозору поверхню губками й ганчірками слід якомога обережніше, щоб бува не стерти обличчя, яке дримає в глибині. Також Гюґ волів доглядіти й оберегти від будь-якої шкоди портрети бідолашної покійниці різних років, що були всюди — над коминком, на ґери-

¹ Бегінаж (фр. *béguinage*) — релігійна громада бегінок, релігійних жінок, які бажали служити Господу, але не приймали чернечий сан; будівля, в якій жила така релігійна громада. Бегінаж Брюгге називався Тейн-Вейнгарде («Виноградник»).